

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра бухгалтерського обліку та аудиту

Допущено до захисту
Завідувач кафедри
д.е.н., професор Лоханова Н. О.
«__» _____ 20__ р.

ВИПУСКНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня бакалавра

зі спеціальності 6.030509 «Облік та аудит»

за темою:

«Облік і контроль виробничих запасів: концептуальні основи та діюча практика
(на прикладі ТОВ «Цемент»)»

Виконавець

студентка обліково-економічного факультету
групи 42

Чобану Катерина Іванівна

(прізвище, ім'я, по батькові) /підпис/

Науковий керівник

к.е.н., доцент

(науковий ступінь, вчене звання)

Сиротенко Наталія Анатоліївна

(прізвище, ім'я, по батькові) /підпис/

Одеса 2018

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ	6
1.1. Сутність, класифікація та оцінка виробничих запасів	6
1.2. Облік виробничих запасів на складі та в бухгалтерії.....	17
1.3. Проблемні питання, пов’язані з обліком руху виробничих запасів.....	26
РОЗДІЛ 2. ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ	33
2.1. Загальна організаційно-економічна характеристика підприємства ТОВ «Цемент».....	33
2.2. Облік руху виробничих запасів на підприємстві.....	43
2.3. Напрями удосконалення обліку виробничих запасів.....	46
РОЗДІЛ 3. КОНТРОЛЬ ТА АНАЛІЗ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ	49
3.1. Концептуальні основи контролю виробничих запасів.....	49
3.2. Контроль виробничих запасів у ТОВ «Цемент».....	54
3.3. Аналіз виробничих запасів	57
3.4. Шляхи вдосконалення контролю виробничих запасів.....	63
ВИСНОВКИ	65
Список використаних джерел	68
Додатки	73

ВСТУП

У сучасних умовах господарювання фірм та підприємств виникає питання про необхідність внесення змін в практиці організації обліку виробничих запасів. На сьогоднішній день важливим є вирішення проблеми пристосування обліку виробничих запасів в умовах плинності законодавства та нестабільної економіки. Виробничі запаси займають особливе місце у складі активів підприємства та структурі його витрат. Вони відносяться до оборотних активів, переносять свою вартість на собівартість продукції. Виробничі запаси – це активи, які використовуються для подальшого продажу, споживання під час виробництва продукції, виконання робіт і надання послуг, а також управління підприємством. Також вони являють собою запаси засобів виробництва, які потрібні для забезпечення безперервного виробничого процесу. Незважаючи на вагомості дослідження та напрацювання, існує багато дискусійних питань щодо обліку виробничих запасів, які потребують вирішення. Слід відмітити, що ця проблема посилюється в умовах переходу України до Міжнародних стандартів фінансової звітності, так як наприкінці 2017 року було ухвалено концептуальні зміни до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» та прийнято новий Закон України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» [33].

Актуальність теми обліку та контролю виробничих запасів підприємства та ефективного управління ними зумовлена тим, що стан запасів впливає на конкурентоспроможність підприємства та його фінансові результати. Правильна організація обліку та контролю виробничих запасів є необхідною умовою для діяльності підприємства.

Проблемою організації обліку та контролю виробничих запасів займаються багато вчених, серед них Ф. Ф. Бутинець, І. Бутромеева, О. І. Князюк, О. В. Ощепков, О. М. Рибалко, В. Ю. Світлична, Г. С. Сімон, Н. М. Ткаченко, Р. Л. Хом'як та інші.

Метою дослідження є вивчення сучасних проблем організації обліку та контролю руху виробничих запасів, надання пропозицій щодо підвищення ефективності використання виробничих запасів.

Виходячи з цього, формуються такі **завдання** як:

- визначення сутності виробничих запасів, розкриття класифікації та їх оцінки;
- вивчення обліку виробничих запасів на складі та в бухгалтерії;
- розкриття проблемних питань, пов'язаних з обліком виробничих запасів;
- визначення особливостей обліку руху виробничих запасів на підприємстві, шляхів подальшого розвитку системи обліку та їх контролю;
- запропонування комплексу заходів для покращення методики удосконалення їх обліку, контролю та аналізу;
- узагальнення результатів дослідження.

Об'єктом дослідження є процес управління виробничими запасами на підприємстві.

Предметом дослідження є теоретичні та практичні питання обліку та контролю виробничих запасів у ТОВ «Цемент».

У випускній роботі використовувались такі **методи дослідження**: порівняння, тобто встановлення відмінностей між поняттями виробничих запасів з точки зору різних вчених, також для зіставлення даних фінансової звітності підприємства у динаміці років, узагальнення, тобто вивчення загального поняття, висвітлення головного, основного; аналіз – для деталізації і розчленування об'єкта дослідження на окремі важливі складові елементи; синтез – для з'єднання окремих сторін предмету в єдине ціле, узагальнення розрізнених аспектів методики обліку.

Інформаційною базою дослідження є вітчизняні законодавчі та нормативні акти, а саме положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси», План рахунків бухгалтерського обліку, методичні рекомендації з бухгалтерського обліку запасів, наукові праці вітчизняних та зарубіжних

вчених, матеріали монографій, дані мережі Internet, а також облікові реєстри, фінансова звітність ТОВ «Цемент».

Апробація результатів дослідження. Результати наукового дослідження обговорювалися на III студентській науково-практичній Інтернет-конференції «Напрямки розвитку обліку, контролю та економічного аналізу в умовах глобалізації» (м. Одеса, 20 квітня 2017 р.)

ВИСНОВКИ

За результатами проведеного дослідження системи обліку та контролю виробничих запасів у ТОВ «Цемент» встановлено:

1. Під виробничими запасами розуміються матеріальні цінності, які призначені для обробки, переробки у процесі виробництва та виготовлення готової продукції, поліпшення її якості та властивостей. Залежно від призначення у процесі виробництва виробничі запаси можна класифікувати таким чином: сировина, основні матеріали, покупні напівфабрикати, допоміжні матеріали, паливо, тара, запасні частини. Існують такі методи оцінки виробничих запасів при їх вибутті: ідентифікованої собівартості відповідної одиниці запасів, середньозваженої собівартості, ФІФО, нормативних затрат, ціни продажу.

2. Основними документами з надходження виробничих запасів є прибутковий ордер та акт про приймання матеріалів, з відпуску виробничих запасів – накладна-вимога на відпуск матеріалів та лімітно-забірна картка.

3. Основними проблемами організації обліку виробничих запасів підприємства є неправильне визначення первісної вартості придбаних запасів, складність віднесення запасів до певної групи, недоцільність використання методів списання виробничих запасів, незадовільна організація складського господарства та зберігання запасів, невідповідний рівень контролю та оперативного регулювання процесів утворення та використання запасів.

4. Головним напрямком діяльності ТОВ «Цемент» є виробництво цементу найновішим енергоощадним та екологічно безпечним сухим способом та його реалізація. Підприємство є платником податку на прибуток.

5. Порядок організації бухгалтерського обліку визначено наказом про облікову політику, у якому встановлено строки проведення інвентаризації, методи нарахування амортизації, метод оцінки запасів при вибутті та інше.

На підприємстві повністю автоматизовано бухгалтерський облік і використовуються програми «1С: Бухгалтерія» версії 7.7. та «М.Е.Дос.».

Бухгалтер з обліку матеріалів отримує документи зі складу та виробничого відділу щодо надходження та вибуття виробничих запасів та реєструє операції в програмі «1С:Бухгалтерія». Вибуття запасів на виробництво оформлюється документом «передача у виробництво». Вибуття запасів здійснюється за методом ФІФО. Для обліку операцій з надходження та вибуття запасів використовуються рахунки 2, 3, 6, 8 та 9 класів відповідно до робочого Плану рахунків ТОВ «Цемент». Для узагальнення інформації з виробничих запасів підприємство використовує рахунки 2.0 «Виробничі запаси» та 8.0 «Матеріальні витрати».

Матеріали оприбутковуються на склад згідно прибуткових ордерів, відпускаються зі складу на підставі вимоги. Нормування виробничих запасів здійснюється згідно з технологічним регламентом. Реалізація виробничих запасів відбувається за листами та заявками, які узгоджуються з керівництвом.

Підприємству рекомендовано використовувати типову форму М-1 «Журнал обліку вантажів, що надійшли», типову форму М-8 «Лімітно-забірна картка», внести зміни до робочого плану рахунків.

6. На підприємстві контроль виробничих запасів здійснюється за придбанням, виробництвом та їх реалізацією. Служба внутрішнього контролю складається з чотирьох осіб.

7. Активи підприємства за досліджуваний період зменшились на 12 млн 116 тис. грн. Зменшення активів підприємства в абсолютному виразі сталося внаслідок зменшення такого розділу активів як необоротні активи. У коштах підприємства відбувся перерозподіл у сторону збільшення у структурі оборотних коштів, що в свою чергу було обумовлено зростанням як по вартості, так і по структурі величини запасів підприємства. Підприємство здійснює свою діяльність зі збитками, при цьому майно формується за рахунок запозичених джерел. ТОВ «Цемент» знаходиться у кризовому стані, є фінансово залежним від позикового капіталу. Позитивним моментом у діяльності підприємства за аналізований період є зменшення коефіцієнту співвідношення між дебіторською та кредиторською заборгованістю.

Рентабельність продажу від операційної діяльності зменшилась з 17,4% до 7,3%, або на 10,1%.

За аналізований період запаси підприємства збільшились з 26,3 млн грн до 34,4 млн грн або на 31%. Найбільш суттєве збільшення відбулося по виробничим запасам. При цьому у структурі виробничі запаси зменшились з 91% до 87%. У структурі запасів як у 2015 році, так і у 2016 році переважали виробничі запаси. Принципово структура запасів не змінилась.

8. ТОВ «Цемент» рекомендовано проводити інвентаризацію виробничих запасів щонайменше як один раз у півріччя, підвищити рівень кваліфікації економістів, які займаються контролем, використовувати форми робочих документів для перевірки запасів, узагальнювати результати у формі «Управлінський звіт про результати інвентаризації».

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бутромеева І. Методичні рекомендації щодо перевірки обліку запасів на підприємствах. / І. Бутромеева, А. Кабітова. // Фінансовий контроль. – 2009. – № 4. – С. 48-53.

2. Голов С. Ф. Фінансовий та управлінський облік / С. Ф. Голов, В. І. Єфименко. – К.: ТОВ «Автоінтерсервес», 2000. – 544 с.

3. Гордополов В. Ю., Гордополова Н. В., І. В. Старосуд. Напрями вдосконалення обліку транспортно-заготівельних витрат. Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. – 2011. – № 2 (47). – С. 53-60.

4. Домбровська Н. Р. Методи оцінки виробничих запасів підприємства при їх використанні згідно національних стандартів / Н. Р. Домбровська // Інноваційна економіка. – 2011. – № 7. – С. 137-142.

5. Жаворонок А. В. Особливості аналізу виробничих запасів на підприємстві / А. В. Жаворонок, І. В. Дзюбик // Молодий вчений. Серія: Економічні науки. – 2017. – № 6 (46). – С. 422-426.

6. Житній П. Принципи формування облікової політики / П. Житній // Бухгалтерський облік і аудит. – 2007. – № 4. – С. 25-28.

7. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: Наказ Міністерства фінансів України від 30.11.1999 року № 291. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99>.

8. Князюк І. Актуальні проблеми обліку виробничих запасів на підприємствах України / І. Князюк // Удосконалення обліку й аналізу в системі управління підприємства. – 2015. – №2. – С.63-65.

9. Кузьмінська О.Е. Напрями аналізу виробничих запасів підприємств / О.Е. Кузьмінська // Вчені записки: зб. наук. пр., ДВНЗ «Київ. нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана». – 2014. – № 16. – С. 174-180.

10. Ларіков В. Ю. Деякі аспекти організації обліку транспортних витрат на перевезення вантажів / В. Ю. Ларіков // Галицький економічний вісник. – 2009. – № 2. – С. 163-168.

11. Лень В.С. Бухгалтерський облік в Україні: основи та практика. Навчальний посібник. / В.С. Лень, В. В. Гливенко. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 556 с.

12. Мажуліна М. О. Аналіз виробничих запасів на підприємстві. / М. О. Мажуліна / О. Ю Мішин // Наукові праці ХНЕУ. – 2013. – № 5. – С. 73-77.

13. Малюга Н. М., Сопко В. В. Організація бухгалтерського обліку, економічного контролю та аналізу / В. В. Сопко, В. П. Завгородній. – К.: КНЕУ, 2000. – 260 с.

14. Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку запасів: Наказ Міністерства фінансів України від 10.01.2007 № 2 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.help/law/2>.

15. Михайлевич С. Г. Класифікація виробничих запасів для ефективної організації обліку (на прикладі швейних підприємств) / С. Г. Михайлевич // Бухгалтерський облік і аудит. – 2010. – №4. – С. 36-40.

16. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 2 «Запаси»: Рада з міжнародних стандартів бухгалтерського обліку зі змінами від 01.01.2012 [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://www.minfin.gov.ua/uploads/redactor/files/IAS%2002_ukr_2016.pdf

17. Нидлз Б. Принципы бухгалтерского учета / Б. Нидлз, Х. Андерсен, Д. Колдуэлл: Пер. с англ. Я. В. Соколова. – 2-е изд. – М., 1994. – 496 с.

18. Організація бухгалтерського обліку. Навчальний посібник для студентів вищих навч. закладів спеціальності 7.050106 «Облік і аудит» / Ф. Ф. Бутинець, О. В. Олійник, М. М. Шигун, С. М. Шумкова: 2-ге вид. доп. і перероб. – Житомир: ЖІТІ, 2001. – 576 с.

19. Орловський В. Г. Організація обліку виробничих запасів на сучасному етапі / В. Г. Орловський, О. А. Лубенченко // Збірник наукових праць ДЕТУТ. Серія: Економіка і управління. – 2015. – № 33. – С. 274-282.

20. Ощепков О. П. Визначення поняття «виробничі запаси» в бухгалтерському обліку / О. П. Ощепков, Н. В. Максименко // Економіка харчової промисловості. – 2011. – № 3. – С. 71-73.

21. Пальчук О. В. Проблеми формування облікової політики виробничих запасів машинобудівних підприємств / О. В. Пальчук, Н. М. Нечай // Наукові праці КНТУ. Серія: Економічні науки. – 2014. – № 25. – С. 426-434.

22. Петрук О. М. Гармонізація національної системи бухгалтерського обліку. Навчальний посібник. / О. М. Петрук. – Житомир, 2006. – 420 с.

23. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: Наказ Міністерства фінансів України від 30.11.1999 року № 291. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0892-99>

24. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси»: Наказ Міністерства фінансів України від 20.10.1999 № 246 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99>.

25. Про затвердження типових форм первинних облікових документів з обліку сировини та матеріалів: Наказ Мінстату України від 21.06.1996 №193 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.help/law/193>.

26. Пушкар М. С. Фінансовий облік: підручник / М. С. Пушкар. – Тернопіль: Карт-бланш, 2002. – 626 с.

27. Рибак І. І. Роль внутрішньогосподарського контролю використання виробничих запасів. / І. І. Рибак, В. В. Івата // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2017. – № 16. – С. 914-917.

28. Рибалко О. М. Вдосконалення обліку виробничих запасів / О. М. Рибалко, О. В. Болдуєва // Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво. – 2008. – № 6. – С. 210-215.

29. Сахарцева І. І. Основи складання бухгалтерської звітності за вимогами національних стандартів України : навч. посіб. / І. І. Сахарцева. – К.: Кондор, 2003. – 614 с.

30. Світлична В. Ю. Актуальні проблеми організації і ведення обліку виробничих запасів підприємствами України [Електронний ресурс] / В. Ю. Світлична. – Режим доступу: http://www.economy-confer.com.ua/full_article/716.

31. Сімон Г. С. Організація внутрішнього контролю запасів на підприємстві / Г. С. Сімон, Н. М. Бондаренко // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. – 2017. – № 22. – С. 97-100.

32. Скотнікова Л. П. Бухгалтерський облік і фінансова звітність на підприємстві: навчально-методичний посібник / Л. П. Скотнікова, Т. А. Миланич, О. О. Солодовнік. – Х.: ІНЖЕК, 2003. – 328 с.

33. Слободяник Ю. Б., Сиротенко Н. А. Підготовка, подання та аудит фінансової звітності: траєкторія змін / Ю. Б. Слободник, Н. А. Сиротенко // Облік і фінанси. – 2018. – №1 (79) – С. 72-79.

34. Сопко В. Бухгалтерський облік: Навчальний посібник для студентів спеціальності «Облік та аудит» вищих навчальних закладів. / В. Сопко та ін. – Тернопіль: Астон, 2005 – 496 с.

35. Сопко В. В. Організація бухгалтерського обліку, економічного контролю та аналізу / В. В. Сопко, В. П. Завгородній. – К.: КНЕУ, 2000. – 260 с.

36. Сорокина Л. З. Бухгалтерский учет в легкой и текстильной промышленности: учебник / Л. З. Сорокина. – М.: Легкая индустрия, 1980. – 213 с.

37. Сьомченко В. В. Роль внутрішньогосподарського контролю використання виробничих запасів на підприємстві / В. В. Сьомченко // Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво. – 2013. – № 3. – С. 130-132.

38. Ткаченко Н. М. Бухгалтерський (фінансовий) облік, оподаткування і звітність : підручник / Н. М. Ткаченко. – 6-те вид. доповн. і переробл. – К.: Алерта, 2013. – 982 с.

39. Токар. Н. Б. Сучасні проблеми організації обліку виробничих запасів та шляхи їх вирішення / Н. Б. Токар, Н. В. Вовк // Інноваційно-інвестиційне забезпечення сталого соціально-економічного розвитку України: кол.

монографія / ред. О. В. Манойленко. – Харків: НТУ «ХП», 2017. – Розд. 1. – С. 20-29.

40. Трусов А. Д. Калькулирование себестоимости продукции комплексных производств / А. Д. Трусов. – М. : Финансы и статистика, 1998. – 204 с.

41. Харитонов А. Запаси: обліковуємо правильно / А. Харитонов. // Баланс. – 2007. – № 45. – С. 4-5.

42. Хом'як Р. Л. Бухгалтерський облік в Україні / Р. Л. Хом'як. – Львів: Інтелект-Захід, 2007. – 305 с.

43. Хом'як Р. Л. Бухгалтерський облік в Україні: навч. посіб. / Р. Хом'як, В. Лемешівський. – [7-ме вид., перероб. і доп.]. – Львів: Нац. ун-т «Львівська політехніка», «Інтелект-Захід», 2008. – 1224 с.

44. Чаюн І. Ю. Управління матеріало-технічним забезпеченням підприємства: навчальний посібник / І. Ю. Чаюн, І. Ю. Бондар. – К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т. – 2002. – 111 с.

45. Чобану К. І. Проблема обліку виробничих запасів / К. І. Чобану // Напрямки розвитку обліку, контролю та економічного аналізу в умовах глобалізації: матеріали III міжнар. студ. наук.-практ. Інтернет-конф., 20 квітня 2017 р. – Одеса: ОНЕУ, 2017. – С. 271-272.